

"ישראל לא לבד" – מבצעי ההשפעה וההתערבות של איראן בבריטניה

דני סיטרינוביץ ודוד סימן טוב | 21 ביולי, 2025 | גיליון 2017

בשנים האחרונות וביתר שאת מאז ה-7 באוקטובר, איראן מנהלת מבצעי התערבות המכוונים לציבור הישראלי, שמטרתם להעמיק שסעים בחברה ולהחלישה. לאחרונה אף התגלה קמפיין איראני אגרסיבי שנועד לגייס ישראלים לפעולות ריגול, טרור וסיוע לאיראן בעת מלחמה. הגילויים האחרונים על אודות מבצעי השפעה והתערבות ארוכת שנים של איראן בבריטניה, מייצרים "אחדות גורל" בין ישראל למדינות המהוות מטרה לפעילות איראנית זו ובין היתר מאפשרים לישראל ללמוד מההתמודדות הבריטית עם האיומים מסוג זה.

בשנים האחרונות מנהלת איראן שורה של מבצעי השפעה והתערבות נגד החברה הישראלית, שמטרתם היא להעמיק את השסעים בחברה ולהחלישה מבפנים. הפעילות האיראנית אינה מכוונת לתמוך בצד אחד של הפוליטיקה הישראלית, אלא לנגח בין חלקי החברה השונים זה בזה באמצעות הקצנת השיח בשורת סוגיות הנתונות במחלוקת בקרבה. לשם כך, איראן יוצרת קשר עם גורמים שונים בישראל באמצעים דיגיטליים, בעודה מעריכה שתוכל לשטות בהם כך שיפעלו למימוש מטרותיה, למשל על ידי חלוקת עלונים (שהודפסו בהוראה ובמימון איראני), תליית כרזות וצילום גרפיטי

לאחרונה חל שינוי בדפוס הפעולה האיראני: סוכניה הפועלים מול ישראלים אינם מטשטשים את השתייכותם למודיעין האיראני ומדרבנים את המופעלים למשימות נועזות יותר. כך, הם מנסים לדחוק אנשים בישראל לבצע שורת פעולות אלימות (שריפת מכוניות ויערות, ואף ניסיון לפגוע באישים בכירים בישראל). במהלך המלחמה בין ישראל לאיראן ולפניה, האיראנים הנחו חלק מהמגויסים שלהם להשיג מידע על מטרות לתקיפה.

בה בעת, פרסומים מהזמן האחרון בבריטניה מלמדים כי איראן מבצעת פעולות התערבות גם מול הציבור הבריטי, למימוש שתי מטרות עיקריות. הראשונה, בדומה לפעולותיה בישראל, איראן מאמץ להחליש את החברה הבריטית באמצעות ערעור היציבות החברתית והאמון הציבורי במוסדות הדמוקרטיים. המטרה השנייה היא שימוש בשסעים הקיימים בחברה הבריטית על מנת לייצב בדעת הקהל המקומי עמדות אנטי-ישראליות.

[דוח ועדת המודיעין והביטחון של הפרלמנט הבריטי](#), שפורסם ביולי 2025, מציב את איראן בשורה אחת עם רוסיה כאיום חמור על הביטחון הלאומי הבריטי. בדו"ח מודגש כי איראן פועלת

נגד בריטניה, באמצעות מיניסטריון המודיעין ומשמרות המהפכה, באמצעים מגוונים: ריגול פיזי ודיגיטלי, ניסיונות התנקשות, תקיפות סייבר, חתירה תחת מוסדות דמוקרטיים וניסיונות התערבות פוליטית. מרחב הסייבר מוגדר בו כמרחב פעולה מועדף על טהראן בשל נגישותו ויכולת ההכחשה שבו. אף שהאיום האיראני ממוקד יותר מהאיום הרוסי, הוא מתואר כנחוש, עתיר משאבים ומסוכן - תכונות שהופכות אותו לדינמי, בלתי צפוי וקשה לאיתור. הדו"ח מדגיש את ניסיונותיה של איראן להשפיע על דעת הקהל הבריטית, לערער מוסדות פוליטיים ולחזק קיטוב חברתי, בין השאר על ידי ניסיון לחזק נרטיבים נגד ישראל וארה"ב.

הדו"ח מותח ביקורת על כי הממשלה הבריטית המתמקדת באיום הגרעיני האיראני ומתעלמת מההיבטים המורכבים של השפעה חתרנית, תוך מחסור חמור במומחיות ייעודית להבנת התופעה. ברקע הדברים, ניכרת התדרדרות חמורה ביחסי המדינות, בעיקר לאור ההתקדמות של איראן בתחום הגרעיני; פעילותה של טהראן בתוך בריטניה נגד גורמים שהיא מזהה כפועלים כנגדה מתוך הממלכה (אופוזיציה איראנית ועיתונאים יוצאי איראן); ותמיכת בריטניה במהלכים של ישראל וארצות הברית נגד איראן.

לקידום יעדיה בבריטניה, טהראן משתמשת ביכולות גלויות וסמויות שפיתחה לאורך השנים ואשר חלקן כבר "נוסו" על הציבור הישראלי. ברובד הגלוי, איראן מפעילה את ערוץ , PRESS TV המשדר בשפה האנגלית, להעברת מסרים מטעם איראן לחברה הבריטית. ברובד הסמוי, איראן מפעילה חשבונות מזויפים ברשתות החברתיות, בעיקר ברשת X (לשעבר טוויטר), להפצת תכנים המעודדים בדלנות ברחבי בריטניה (לדוגמא, בנוגע לנטיות בדלנות מכיוון סקוטלנד), וכך לתמוך בנרטיבים המחלישים את החברה הבריטית. יודגש כי איראן רואה במרחב הדיגיטלי כמרחב נוח לפעולה שכן היא יכולה להתחכך באופן ישיר עם יריבותיה ומבלי לשלם על כך מחיר, זאת לאור ההבנה שלא ניתן לחבר ישירות בינה לפעילות זו. איראן משקיעה משאבים רבים בשדרוג יכולות התערבות שלהן, בעיקר ברשתות חברתיות, תוך רתימת יכולות AI מתקדמות אשר מקשות מאוד על גילויין של רשתות התערבות איראניות.

פעילויות אלו מתכתבות עם שאר פעילויות התערבות של איראן בבריטניה ובכללן דיכוי האופוזיציה האיראנית הגולה והרתעת עיתונאים - באמצעות ריגול, איומים ואלימות במטרה להשתיק עיתונאים ואקטיביסטים ממוצא איראני הפועלים בבריטניה (בהקשר זה תצוין פריצת סייבר לאתר של כתב העת "איראן אינטרנשיונל" ופרסום פרטים מחשבונות של עיתונאים), לצד ניסיון להשפיע על דעת קהל בממלכה ומוסדות שלטון שלה לקידום אינטרסים איראניים - דרך גופים רשומים, לוביסטים ועמותות, ולעיתים גם באמצעות קשרים עם פוליטיקאים או קבוצות אנטי-מערביות. כמו-כן, איראן מבקשת לנצל את המרחב האקדמי-תרבותי לקידום האינטרס האיראני ומנצלת את פתיחותה של בריטניה כדי להשתלב במסגרות חינוכיות ודתיות באופן המאפשר לה לעצב את עמדות הדור הצעיר ולהפיץ תכנים פרו-איראנית וגם תכנים אנטי-ישראליים.

יודגש כי ללא מענה לתופעה, היא צפויה להתרחב. כך למשל במרחב הדיגיטלי, האיראנים משקיעים משאבים רבים בשדרוג יכולות התערבות שלהן, בעיקר ברשתות חברתיות, תוך רתימת יכולות AI מתקדמות אשר מקשות מאוד על גילויין של רשתות התערבות איראניות. איראן רואה במרחב הדיגיטלי כמרחב נוח לפעולה שכן היא יכולה להתחכך באופן ישיר עם יריבותיה ומבלי לשלם על כך מחיר, זאת לאור ההבנה שלא ניתן לחבר ישירות בינה לפעילות התערבות שנעשית ברשתות חברתיות.

למרות שאיום ההתערבות הזרה מוכר בבריטניה בשנים האחרונות וחשד להתערבות רוסית ב"ברקזיט" היווה נקודת מפנה ביחס הבריטי לתופעה, רק בפברואר 2024 ה**נדירה הממשלה** הבריטית את ה-FIMI Foreign Information Manipulation and Interference) כאיום אסטרטגי שיש להתמודד איתו במסגרת בינלאומית. בהצהרה משותפת לבריטניה, ארצות הברית וקנדה נקבע כי פעולות במסגרת FIMI מהוות איום משמעותי על ביטחון לאומי, על מוסדות דמוקרטיים, על זכויות אדם ועל אמון הציבור".

בשנים האחרונות התמקד החשש מהתערבות זרה בבריטניה ברוסיה, ולא בסין או איראן, שהאיום הנשקף מהן נתפש בממלכה כמשני. בהקשר האיראני בוצעו מהלכים דיפלומטיים (למשל, זימון השגריר לשיחות דחופות) והתקיימו **דיונים ממשלתיים** בנוגע להכרה על משמרות המהפכה האיראנים כארגון טרור ונקיטת סנקציות נגד ראשיו, שלא נשאו פרי מחשש לתגובה האיראנית. בכירים בריטים אף הדגישו את האיום הרוסי – איראני שנועד להעמיק את הקיטוב במערב ולנצלו **לצרכיהם**. ואכן, דו"ח ועדת המודיעין והביטחון של הפרלמנט הבריטי בשנת 2020 מתח ביקורת חריפה על כישלון קהילת המודיעין הבריטית בזיהוי ומניעת התערבות זרה – במיוחד מצד רוסיה. בעקבות זאת, הממשלה התחייבה לבצע רפורמות מודיעיניות, לרבות הקמת צוות ייעודי להערכת איומים ממדינות עוינות וחקיקת חוק הביטחון הלאומי (2023), אשר הרחיב את סמכויות גופי המודיעין בהתמודדות עם חתרנות מדינתית.

בשנת 2022 הושקה על-ידי מועצת הביטחון הלאומית של בריטניה "תוכנית הגנה על הדמוקרטיה" - Defending Democracy Taskforce. שתכליתה לתאם תגובה ממשלתית כוללת בהקשר זה. התוכנית מתמקדת בהתמודדות עם דיסאינפורמציה, התערבות בבחירות, איומים על נבחר ציבור ודיכוי טרנס-לאומי. התוכנית פועלת במתכונת בין-משרדית, בראשות שר ההגנה, ומשתפת פעולה עם גופים ובכללם המרכז הלאומי לאבטחת סייבר, ועדת הבחירות, המשטרה, קהילת המודיעין וגורמי חברה אזרחית. ביולי 2025 הושקה תוכנית רישום ההשפעה הזרה - Foreign Influence Registration Scheme. התוכנית כוללת סנקציות פליליות ומחייבת כל אדם או גוף הפועל מטעם מדינה זרה לדווח על פעילותו בבריטניה.

עם זאת, גורמים מקצועיים וחברי פרלמנט ממשיכים לטעון כי המענה המודיעיני בבריטניה נותר חלקי. ראשית, ההפרדה בין פעילות סייבר התקפית, הגנתית ותודעתית בין גופי הממשל השונים יוצרת כפל תפקידים או פערים בשיתוף מידע. שנית, לא קיימת עדיין מסגרת מתואמת ומקיפה דיה לזיהוי מוקדם של מבצעי דיסאינפורמציה מורכבים, במיוחד כאלה המשלבים בין

מקורות זרים לשחקנים מקומיים. לבסוף, המבקרים מדגישים את היעדר השקיפות ואת חוסר המחויבות לפרסום דו"חות תקופתיים על האיום, מה שמקשה על גיבוש אומן ציבורי ועל הבנת האיום לאשורו. בהקשר האיראני מציין דו"ח ועדת המודיעין שפורסם לאחרונה את היעדרה של אסטרטגיה מקיפה להתמודדות עם האיום האיראני, חוסר תיאום בין משרדי הממשלה וכן היעדר תוכנית תגובה כוללת וארוכת טווח להתמודדות עם איראן בזירות הלא-גרעיניות.

החברה האזרחית הבריטית לזקחת חלק בזיהוי, חשיפה ובלית ניסיונות ההתערבות האיראניים, תוך השלמת הפערים שמוסדות המדינה אינם תמיד מצליחים למלא. מכוני מחקר עצמאיים פרסמו דוחות שעסקו בחדירה איראנית למוסדות תרבות, חינוך, אקדמיה ודת, ובתמיכה עקיפה של גופים אלה במדיניות טהראן. לאחרונה מתרחבת גם הפעילות החינוכית והציבורית של החברה האזרחית, שמטרתה להעצים את המודעות הציבורית לסכנות דיסאינפורמציה והתערבות זרה. גופים כדוגמת Centre for Information Resilience פועלים לחשיפת תכנים מזויפים, קמפיינים ממומנים ממקורות חשודים, וניתוח דפוסי הפצה לא אותנטיים ברשתות החברתיות. יוזמות אוניברסיטאיות, סדנאות לתלמידים וסטודנטים, וכן שיתופי פעולה עם ארגוני עיתונאים, מבקשים לחזק את היכולת הביקורתית של הציבור הרחב ולהבטיח שמרחב השיח הבריטי יישאר פתוח אך לא פרוץ להתערבות עוינות.

משמעויות לישראל

ניסיונה של ממשלת בריטניה בהתמודדות עם התערבות זרה מדגיש מספר לקחים שישראל יכולה לאמץ:

- **הכרה בהתערבות זרה (FIMI) כאיום אסטרטגי:** לקח מרכזי מהמהלך הבריטי, אשר נתמך גם על ידי מדינות נוספות בגוש הדמוקרטי, הוא הצורך למצב את תחום ה־ FIMI כאתגר חוצה תחומים, ברמת איום אסטרטגי, ולא כטרנד תקשורתי חולף או עניין מודיעיני בלבד. הכרה זו חיונית להפעלת משאבים לאומיים מתאימים, לגיבוש מדיניות רב-שכבתית, ולשיתוף פעולה בין-לאומי מתמשך.
- **התארגנות מוסדית בין-משרדית:** הקמת גופים ייעודיים כגון "צוות הגנת הדמוקרטיה" בבריטניה אפשרה ריכוז מאמץ בין גופי ממשל, מודיעין ואכיפה. בישראל, שבה אחריות על תחום ההתערבות הזרה נחלקת בין משרדים שונים, יש צורך בבחינה מחודשת של המבנה הארגוני והתיאום הפנימי מול אתגר זה, ואף לשלב במאמץ זה גם גורמי חברה אזרחית, שכן ניסיונה של בריטניה מדגים את חשיבות השילוב של גופים אזרחיים בזיהוי דיסאינפורמציה, חינוך ציבורי וייעוץ למדינה. מכוני מחקר עצמאיים משתתפים בדיונים פרלמנטריים, וגופים אזרחיים מפעילים כלי ניטור בתמיכת הממשלה. בישראל נדרש לבסס מנגנוני שיתוף דומים, שיאפשרו מענה גמיש, מהיר ומבוזר לאיום ההשפעה הזרה.
- **חקיקה מותאמת לאיומים:** בריטניה עיגנה בשנים האחרונות שורת כלים משפטיים חדשניים להתמודדות עם איומים מסוג זה, ובהם חוק הביטחון הלאומי (2023) ותוכנית

רישום פעילות זרה. לישראל נחוצה חקיקה ייעודית שתגדיר ההתערבות זרה בבירור, תספק כלים לסנקציה ומעקב, ותאזן בין הביטחון הלאומי לחירויות אזרח.

בהקשר הביטורלי, איתור מבצעי ההתערבות האיראנים בבריטניה והסנטימנט השלילי בקרב ההנהגה בלונדון ביחס לאיראן מייצרים קרקע פורייה לשיתוף פעולה הדוק בין המדינות לבלימת תופעה זו. למרות המתח בין ירושלים ללונדון בעקבות המלחמה ברצועת עזה, דומה כי בכל הנוגע לאיראן אין באמת פערים בין המדינות. לאור זאת, נכון לחזק את היחסים בין המדינות גם באמצעות ניסיון לצמצם את ממדי התופעה. משום שמבצעי ההתערבות משפיעים על לא מעט מדינות ברחבי הגלובוס, שלא דווקא מטרדות מפעילותה של טהראן בתחום הגרעין או בבניין הכוח הקונבנציונלי, דווקא הפעילות האיראנית ברשתות החברתיות ובממד הסייבר יכולה להוות קלף חשוב בידי ישראל כדי למחיש את פעילותו של השלילי של המשטר באיראן.

הגילויים החדשים בבריטניה על אודות מבצעי ההתערבות האיראנים אינם צריכים להפגיע איש מכיוון שמדובר בדפוס פעולה קבוע שאיראן מפעילה ותפעיל בעתיד נגד כל מדינה שהיא מבקשת להחלישה "מבפנים". סביר להניח, שאיראן מנהלת עוד עשרות או אפילו מאות של מבצעי ההתערבות נגד מדינות שונות בעולם. כך, לאחרונה היו דיווחים אודות הרחבת פעילות ההתערבות האיראנית בקווקז, לצד פעילות ענפה גם מול מדינות באפריקה ובאמריקה הלטינית. כלומר, סוגיית מבצעי ההתערבות האיראנים היא כבר מזמן לא בעיה של ישראל בלבד, אלא בעיה בינלאומית נרחבת שיש לפעול במשותף לבלימתה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט